

УДК 159.922.1

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-8\(62\)-1327-1336](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-8(62)-1327-1336)

Калька Наталія Миколаївна доктор філософії в галузі психології, доцент кафедри практичної психології, навчально-науковий інститут управління, психології та безпеки, Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів, <https://orcid.org/0000-0002-6989-4909>

Угрин Ольга Георгіївна кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної та соціальної психології, навчально-науковий інститут управління, психології та безпеки, Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів, <https://orcid.org/0000-0001-5811-2927>

Цивінська Маряна Володимирівна магістр психології, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0001-9862-0045>

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СЕКСУАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ЧОЛОВІКІВ З ВИСОКИМ РІВНЕМ НАРЦИСИЗМУ: ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ

Анотація. Стаття присвячена аналізу взаємозв'язку між нарцисизмом і сексуальністю, що розглядається через призму авторської теоретичної моделі «Мішень нарцисизму». Актуальність дослідження зумовлена фрагментарністю наявних емпіричних даних, що вимагає створення цілісного підходу для пояснення складних механізмів, які лежать в основі цих взаємодій.

Представлена модель «Мішень нарцисизму» структурована на трьох взаємопов'язаних рівнях, які відображають динаміку від внутрішніх дефіцитів до зовнішніх проявів. Перший рівень — ядро, що складається з крихкої самооцінки та сексуальності, є рушійною силою, що формує мотиваційні установки другого рівня. Третій, зовнішній, рівень представляє спостережувані поведінкові патерни, що є прямим наслідком цих установок, відрізняючись для грандіозного та вразливого типів.

У статті розглядається гетерогенність нарцисичних проявів, диференціюючи грандіозний і вразливий типи, і показує, як, попри зовнішні відмінності, обидва походять з одного ядра — крихкої самооцінки. На основі аналізу встановлено, що сексуальність для нарцисичної особистості не є засобом для інтимності, а функціонує як компенсаторний механізм для стабілізації ідентичності та заповнення внутрішньої порожнечі.

Теоретичне дослідження феноменів демонструє, що для грандіозного нарцисизму сексуальна поведінка є інструментом для здобуття влади, захоплення і

підтвердження власної значущості, що виражається в схильності до коротко-строкових, необмежених сексуальних стратегій.

На противагу цьому, для вразливого нарцисизму секс слугує для уникнення сорому, пошуку постійного схвалення та емоційної безпеки. Ця диференціація дозволяє глибше зрозуміти мотиваційні установки, які безпосередньо впливають на зовнішні патерни поведінки.

Ця теоретична структурована модель допомагає ідентифікувати дисфункціональні патерни та розробити ефективніші психокорекційні стратегії, спрямовані на глибинну роботу з самооцінкою, а не лише з поверхневими проявами поведінки.

Ключові слова: нарцисизм, сексуальність, нарцисичне лібідо, грандіозний нарцисизм, вразливий нарцисизм, самооцінка, міжособистісні стосунки, компенсаторний механізм.

Kalka Nataliya Mykolaivna Ph. D. in Psychology, associate professor, Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, <https://orcid.org/0000-0002-6989-4909>

Uhryn Olha Heorhiivna Ph. D. in Psychology, associate professor, Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, <https://orcid.org/0000-0001-5811-2927>

Tsyvinska Mariana Volodymyrivna magister in psychology, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0001-9862-0045>

PSYCHOLOGICAL ANALYSIS OF SEXUAL BEHAVIOR OF MEN WITH HIGH LEVELS OF NARCISSISM: A THEORETICAL MODEL

Abstract. The article is devoted to the analysis of the relationship between narcissism and sexuality, considered through the prism of the author's theoretical model «Target of Narcissism». The relevance of the study is due to the fragmentation of the available empirical data, which requires the creation of a holistic approach to explain the complex mechanisms underlying these interactions.

The presented model «Target of Narcissism» is structured on three interconnected levels, which reflect the dynamics from internal deficiencies to external manifestations. The first level - the core, consisting of fragile self-esteem and sexuality, is the driving force that forms the motivational attitudes of the second level. The third, external, level represents the observed behavioral patterns, which are a direct consequence of these attitudes, differing for the grandiose and vulnerable types.

The article examines the heterogeneity of narcissistic manifestations, differentiating between grandiose and vulnerable types, and shows how, despite external differences, both originate from the same core - fragile self-esteem. Based on

the analysis, it is established that sexuality for a narcissistic personality is not a means of intimacy, but functions as a compensatory mechanism for stabilizing identity and filling an inner void.

Theoretical study of the phenomena demonstrates that for grandiose narcissism, sexual behavior is a tool for gaining power, admiration and confirmation of one's own significance, which is expressed in a tendency to short-term, unlimited sexual strategies.

In contrast, for vulnerable narcissism, sex serves to avoid shame, seek constant approval and emotional security. This differentiation allows for a deeper understanding of the motivational attitudes that directly influence external patterns of behavior.

This theoretical structured model helps to identify dysfunctional patterns and develop more effective strategies aimed at working deeply with self-esteem, not just with superficial manifestations of behavior.

Keywords: narcissism, sexuality, narcissistic libido, grandiose narcissism, vulnerable narcissism, self-esteem, interpersonal relationships, compensatory mechanism.

Постановка проблеми. Нарцисична особистісна структура, що характеризується грандіозністю, потребою в постійному захопленні та дефіцитом емпатії, істотно впливає на динаміку міжособистісних взаємодій, особливо в інтимній сфері. Актуальність цієї проблематики полягає в тому, що наявні емпіричні дані є фрагментарними, що зумовлює потребу у створенні цілісної теоретичної моделі, яка здатна систематизувати й пояснити складні механізми взаємодії між нарцисичними рисами та специфічними патернами сексуальної поведінки.

Розробка такої моделі дозволить глибше зрозуміти, як грандіозний і вразливий типи нарцисизму по-різному маніфестуються в сексуальному контексті, а також розкриє роль сексуальності як інструменту для регуляції самооцінки, подолання внутрішньої порожнечі та маніфестації прагнення до влади. Крім того, це дослідження має важливе клінічне значення, оскільки допомагає ідентифікувати дисфункціональні патерни поведінки, що можуть спричиняти страждання як для самого індивіда, так і для його партнерів. Розуміння цих механізмів сприятиме розробці ефективніших психокорекційних стратегій. Таким чином, розробка теоретичної моделі є значним внеском у психологічну теорію особистості, міжособистісних стосунків і має практичну цінність для клінічної практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Численні наукові розвідки у напрямку дослідження особливостей нарцисизму та його взаємозв'язку та взаємовпливу на сексуальність особистості часто навіть об'єднують ці явища, називаючи їх «сексуальним нарцисизмом» або ж сексуальним лібідо.

Наприклад, у статті Widman L, McNulty JK. досліджується взаємозв'язок між сексуальним нарцисизмом (почуттям права, експлуатацією, низькою емпатією) та сексуальною агресією [1].

Автори виявили, що чоловіки з високим рівнем сексуального нарцисизму частіше демонструють схильність до сексуальної агресії, включаючи примусові дії. Автори статті зазначають, що прояви нарцисизму в сексуальній сфері є значним предиктором небезпечної та деструктивної поведінки

Ці автори присвячували наукові дослідження вивченню сексуального нарцисизму у контексті задоволеності сексуальними та подружніми стосунками. Результати досліджень доводять, що висока сексуальна самооцінка може тимчасово підвищувати задоволеність, проте загалом негативно впливає на траєкторію задоволеності у стосунках. Особи з високим рівнем сексуального нарцисизму та їхні партнери з часом відчують більш різке зниження задоволеності, що вказує на деструктивний вплив нарцисичних рис на довгострокову якість інтимного життя [2].

Також ряд науковців вивчали вплив риси темної тріади (нарцисизм, макіавеллізм, психопатія) на вибір типу стосунків. Дослідження виявило, що нарцисизм, макіавеллізм та психопатія позитивно корелюють з перевагою короткострокових стосунків та негативно — з перевагою довгострокових. Зокрема, нарцисизм був унікально пов'язаний з вибором випадкових зв'язків та стосунків «друзів з перевагами», тоді як психопатія була пов'язана з «друзями по виклику». Це підтверджує, що для осіб із рисами Темної тріади стосунки є інструментом для задоволення власних потреб, а не для формування довготривалих зобов'язань [3].

Дослідники з'ясували, що нарцисизм позитивно корелює з показниками сексуальної самооцінки та задоволення від сексуального життя. Зокрема, особи з високим рівнем нарцисизму демонстрували більшу впевненість у собі та вищий рівень сексуальної напористості. На відміну від інших рис Темної тріади, які можуть бути пов'язані з деструктивною поведінкою, нарцисичні патерни можуть мати функціональну природу в сексуальній сфері, допомагаючи досягти кращого сексуального благополуччя [4]. Сміливість була єдиною темною рисою, позитивно пов'язаною із сексуальним задоволенням, особливо у чоловіків.

Також науковці дослідили зв'язок між нарцисичною особистістю, сексуальністю та зобов'язаннями у стосунках і з'ясували, що нарцисичні особистості надають більшого значення владі, домінуванню і цінують фізичне задоволення більше, ніж емоційну близькість. Таким чином, необмежена соціосексуальність опосередковує зв'язок між нарцисизмом та низькою відданістю у стосунках, оскільки нарцисичні партнери схильні шукати альтернативні варіанти, що підтверджує їхню перевагу [5;6].

У окремих наукових дослідження знаходимо також термін «нарцисичне лібідо», яке науковці пов'язують із сексуальністю, але його основна

спрямованість на задоволення власних потреб, а не прагнення взаємності, емоційного зв'язку та насолоди, що властиво для сексуального лібідо. У психологічному контексті нарцисичне лібідо є проявом крихкої самооцінки та внутрішнього дефіциту. Сексуальна поведінка стає компенсаторним механізмом, що дозволяє нарцисичній особі тимчасово заповнити внутрішню порожнечу та уникнути відчуття власної неспроможності.

Тому нарцисичне лібідо розглядається не просто як сексуальний потяг, а складний психологічний механізм, який відображає внутрішні конфлікти особистості та виступає захисною реакцією, що виникає внаслідок ранніх травм та крихкої самооцінки, і призводить до деструктивних патернів у стосунках [7].

У результаті аналізу наукових джерел можна стверджувати що нарцисизм суттєво впливає на сексуальну поведінку, перетворюючи її на інструмент для задоволення внутрішніх потреб особистості, а не для досягнення інтимної близькості. Дослідження показують, що нарцисична поведінка в інтимній сфері є егоцентричною та інструментальною.

Для нарцисичних особистостей секс слугує для отримання підтвердження власної значущості, влади та контролю над партнером. Цей підхід призводить до вибору короткострокових, необмежених сексуальних стратегій і негативно позначається на довготривалих стосунках, оскільки відсутність емпатії та схильність до експлуатації призводять до зниження задоволеності у обох партнерів з часом.

Виявлено, що грандіозний нарцисизм асоціюється з високою сексуальною самооцінкою, соціосексуальною розкутістю та схильністю до сексуальної агресії, що підтверджує, що для цього типу секс є засобом для демонстрації величч. На противагу цьому, вразливий нарцисизм пов'язаний з підвищеною тривогою, страхом відторгнення та використанням сексуальності як засобу для маніпуляції та отримання схвалення, що є спробою компенсувати внутрішню невпевненість.

Сучасні дослідження підтверджують, що нарцисичні риси істотно впливають на сексуальну поведінку чоловіків, а також на їхнє сприйняття інтимності та задоволеності. Цей вплив розрізняється залежно від типу нарцисизму — грандіозного чи вразливого. Для представників грандіозного нарцисизму властиве прагнення до влади і захоплення, соціосексуальна розкутість (схильність до частих короткострокових стосунків, випадкових зв'язків та «стосунків без зобов'язань») та інструментальне ставлення до партнерки.

На відміну від грандіозного типу, чоловіки з високим рівнем вразливого нарцисизму схильні відчувати нижчий рівень сексуальної задоволеності, що пояснюється їхньою крихкою самооцінкою та високою тривожністю. Сексуальність може використовуватися як засіб для отримання постійного схвалення та уникнення відторгнення. Цей тип нарцисизму часто призводить до співзалеж-

ності, де чоловік готовий поступатися власними бажаннями, аби не зіткнутися з можливим соромом чи відмовою. Дослідження також відзначають, що вразливий нарцисизм може бути пов'язаний з підвищеним ризиком психогенних сексуальних дисфункцій.

Тому можна стверджувати, що сексуальні стосунки є ключовим механізмом для регуляції крихкої нарцисичної самооцінки, що проявляється по-різному залежно від типу нарцисизму, але завжди характеризується пріоритетом власних потреб над потребами партнера.

Мета статті - виявити вплив нарцисичних рис на мотивацію, цілі та патерни сексуальної поведінки та створити концептуальну модель, що описує динаміку використання сексуальності як інструменту для регуляції самооцінки, досягнення контролю та підтвердження власної значущості.

Виклад основного матеріалу. Для цілісного розуміння зв'язку сексуальності та нарцисичних проявів створимо теоретичну модель, яка візуалізує та пояснює особливості цього зв'язку і впливів.

Для повного аналізу нарцисичних проявів ми вирішили відійти від монолітного уявлення про нарцисизм і врахувати його гетерогенність, що дає змогу виявити, як два, здавалося б, протилежні патерни поведінки – домінування і залежність – можуть походити з одного і того ж ядра, а саме: крихкої самооцінки. Такий аналіз надає можливість диференціювати, як сексуальні стосунки використовуються як інструмент: для грандіозного типу — для експлуатації та демонстрації влади, для вразливого — для отримання емоційної підтримки та уникнення сорому. Завдяки такій диференціації можна точніше ідентифікувати специфічні потреби та вразливості особистості.

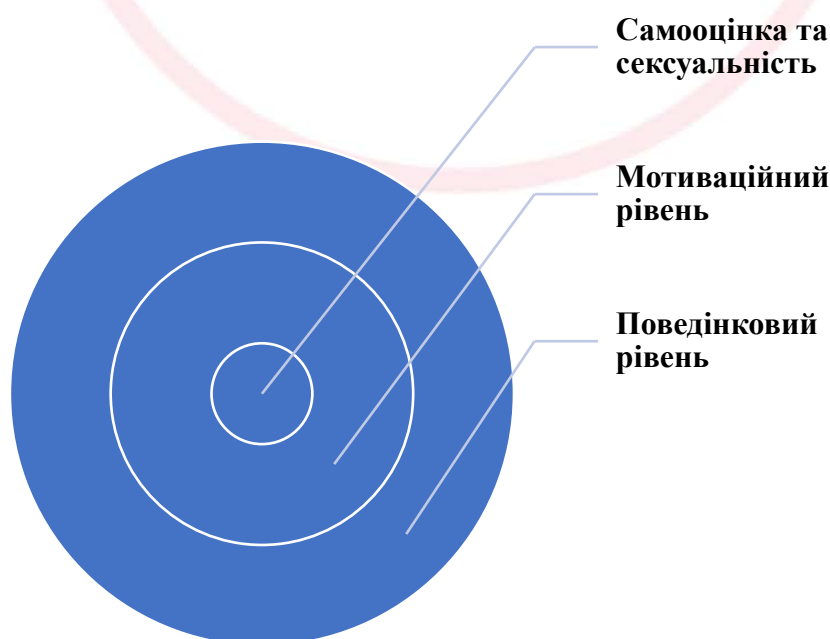

Рис. 1. Теоретична модель «Мішень нарцисизму»

Презентована модель «Мішень нарцисизму» включає в себе три рівні: перше – ядро мішені, що включає самооцінку та сексуальність. Цей центральний рівень є фундаментальним рушієм усіх наступних проявів. Тут крихкість самооцінки та сексуальність не є окремими елементами, а формують єдиний, взаємопов'язаний конструкт.

Цей рівень є фундаментальним психодинамічним конструктом нашої моделі. Нарцисизм зазвичай не є проявом надмірної любові до себе, а навпаки — є захисною реакцією на ранні травми, що призвели до дефіциту самоцінності та емоційної регуляції. Таким чином, крихка самооцінка є емоційним центром, що вимагає постійної зовнішньої підтримки.

Сексуальність у цьому ядрі функціонує не як засіб інтимності чи емоційного зв'язку, а як первинний компенсаторний механізм. Сексуальні стосунки, що приносять захоплення, визнання або відчуття контролю, тимчасово заповнюють цю внутрішню порожнечу. Їх можна розглядати крізь призму теорії прив'язаності: якщо ранні стосунки не дали відчуття безпеки, нарцисична особа замінює цю потребу на пошук підтвердження своєї значущості через сексуальні завоювання або маніпуляції. По суті, сексуальна поведінка стає не актом близькості, а інструментом для стабілізації ідентичності, що перебуває під постійною загрозою.

Згідно з психодинамічною теорією, нарцисизм виникає як компенсаторна реакція на внутрішній дефіцит самоцінності. Сексуальність, у цьому контексті, стає первинним інструментом для регуляції цього дефіциту. Тобто, сексуальні стосунки використовуються не для досягнення інтимності, а як засіб для підтримання хиткої самооцінки, що обумовлює інструментальний характер сексуальності, де партнер розглядається як об'єкт, що забезпечує нарцисичну підтримку.

Другий – проміжний рівень – сукупність мотиваційних установок, які відображають мотиви, які безпосередньо впливають з ядра. Ці установки є посередниками між крихкою самооцінкою і зовнішньою поведінкою. Вони визначають, яким чином індивід намагатиметься задовольнити свої внутрішні потреби через сексуальну взаємодію. Сюди можемо віднести прагнення до влади та захоплення (для грандіозного нарцисизму). Тут сексуальна активність є полем для демонстрації своєї переваги та отримання постійного схвалення або ж прагнення до уникнення сорому та отримання прийняття (для вразливого нарцисизму). Секс використовується як механізм уникнення внутрішньої тривоги та отримання запевнень у своїй значущості.

Основною мотивацією тут є прагнення до домінування та демонстрації своєї величі. Цей тип нарцисизму використовує механізм від реагування, щоб уникнути контакту з внутрішньою вразливістю.

Сексуальні стосунки стають полем битви, де індивід прагне отримати нарцисичну підтримку — захоплення та підтвердження. Ця мотивація веде до інструментального ставлення до партнера, який розглядається як засіб для підвищення власного статусу або сексуального досвіду. Наприклад, велика кількість партнерів або публічні згадки про сексуальні досягнення слугують підтвердженням власної винятковості.

На відміну від грандіозного типу, тут домінуючою мотивацією є прагнення до уникнення сорому та отримання прийняття. Вразливий нарцисизм заснований на механізмі інтроекції, де зовнішня критика сприймається як підтвердження власної неповноцінності. Сексуальні стосунки є способом знайти партнера, який буде постійно заспокоювати, хвалити та забезпечувати емоційну безпеку. Це прагнення часто призводить до співзалежної поведінки, де індивід готовий поступатися своїми бажаннями, лише б не зіткнувся з можливим відторгненням. Сексуальність тут — це, перш за все, спроба заповнити емоційну порожнечу, а не демонстрація сили.

Третій рівень включає в себе специфічні поведінкові патерни і представляє спостережувані зовнішні прояви сексуальної поведінки, що є прямим наслідком мотиваційних установок.

Внутрішні потреби і установки маніфестуються в реальних діях, а саме у варіантів грандіозного нарцисизму у високій соціосексуальній розкутості: (особи з високим рівнем грандіозного нарцисизму частіше мають велику кількість короткострокових сексуальних стосунків, що пов'язано з потребою у постійній зміні партнерів для отримання нової порції захоплення).

Для представників грандіозного нарцисизму властива інструменталізація партнера, який сприймається як об'єкт, що задовольняє потреби, а не суб'єкт з власними почуттями. Як наслідок, призводить до ігнорування емоційних потреб партнера та відсутності емпатії.

Властива також демонстративна сексуальність, що проявляється у вихвлянні сексуальними досягненнями і така поведінка відповідає потребі в публічному визнанні.

Для представників вразливого нарцисизму характерна маніпуляція для утримання партнера, при якій сексуальність може використовуватися як інструмент для емоційного шантажу або утримання партнера поруч, щоб уникнути самотності та відчуття неповноцінності.

Сексуальна поведінка може бути імпульсивною, але при цьому супроводжуватися страхом, що партнер відмовиться або зрадить., що виражається у патерні «притягування-відштовхування».

Також особи з вираженим вразливим нарцисизмом постійно перебувають у пошуку постійного схвалення, адже шукають підтвердження своєї сексуальної привабливості, задаючи питання або вимагаючи компліментів.

Висновки. Аналіз теоретичної моделі дає підстави стверджувати про наявність зв'язку між нарцисизмом і сексуальністю, де сексуальність функціонує як ключовий інструмент для регуляції крихкої самооцінки. На основі теоретичного аналізу та диференціації нарцисичних проявів виявлено, що нарцисизм не є монолітним конструктом, а має два протилежні типи — грандіозний і вразливий, які, попри різні поведінкові патерни, впливають з єдиного ядра. Це ядро включає внутрішній дефіцит самоцінності, який вимагає постійної зовнішньої підтримки.

Сексуальні стосунки використовуються не для встановлення інтимної близькості, а як первинний компенсаторний механізм, що дозволяє тимчасово заповнити емоційну порожнечу.

Для грандіозного нарцисизму лібідо спрямоване на демонстрацію величчя та отримання захоплення, що виражається в соціосексуальній розкутості та інструменталізації партнера. Натомість для вразливого нарцисизму сексуальна поведінка є засобом для уникнення сорому, пошуку прийняття та емоційної безпеки. Таким чином, у цій моделі сексуальна поведінка є прямим наслідком внутрішніх мотиваційних установок, які, своєю чергою, формуються на основі крихкої самооцінки.

Представлена модель підкреслює необхідність розгляду сексуальності в контексті глибинних проявів особистості, що відкриває нові перспективи для терапевтичних втручань, спрямованих на глибинну роботу з самооцінкою, а не лише з поведінковими проявами.

Література

1. Widman L, McNulty JK. Sexual narcissism and the perpetration of sexual aggression. *Arch Sex Behav.* 2010 Aug;39(4) P. 926-939.
2. McNulty JK, Widman L. The implications of sexual narcissism for sexual and marital satisfaction. *Arch Sex Behav.* 2013 Aug;42(6). P. 1021-1032.
3. Jonason, P. K., Luevano V., Heather. How the Dark Triad Traits Predict Relationship Choices. *Personality and Individual Differences.* 2012. 53. P. 180–184. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2012.03.007>
4. Pilch, I., Smolorz K. The Dark Triad and the quality of sexual life. *Personality and Individual Differences.* 149.P. 78-82. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.05.041>
5. Foster J., Shrira, I., Campbell, W. Theoretical models of narcissism, sexuality, and relationship commitment. *Journal of Social and Personal Relationships.* 2006. 23. P. 367-386. <https://doi.org/10.1177/026540750606420>
6. Uhlich M., Peterson Z. D., Li, Y., Brown, A., Han, J., McBride, J. A. D. Different components of sexual narcissism are differentially associated with specific sexual aggression strategies: An exploratory study among male and female. *International Journal of Sexual Health.* 2024.36(1), P.111–125. <https://doi.org/10.1080/19317611.2024.2311142>
7. Rotem Ya., Weinstein A. A Study on Childhood Trauma and Sexual Narcissism in Individuals with Compulsive Sexual Behavior Receiving Counseling. *Archives of Sexual Behavior.* 2025. 54. P. 1919-1929. <https://doi.org/10.1007/s10508-025-03137-y>

References:

1. Widman L, McNulty JK. Sexual narcissism and the perpetration of sexual aggression. *Arch Sex Behav*. 2010 Aug;39(4) P. 926-939.
2. McNulty JK, Widman L. The implications of sexual narcissism for sexual and marital satisfaction. *Arch Sex Behav*. 2013 Aug;42(6). P. 1021-1032.
3. Jonason, P. K., Luevano V., Heather. How the Dark Triad Traits Predict Relationship Choices. *Personality and Individual Differences*. 2012. 53. P. 180–184. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2012.03.007>
4. Pilch, I., Smolorz K. The Dark Triad and the quality of sexual life. *Personality and Individual Differences*. 149.P. 78-82. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.05.041>
5. Foster J., Shrira, I., Campbell, W. Theoretical models of narcissism, sexuality, and relationship commitment. *Journal of Social and Personal Relationships*. 2006. 23. P. 367-386. <https://doi.org/10.1177/026540750606420>
6. Uhlich M., Peterson Z. D., Li, Y., Brown, A., Han, J., McBride, J. A. D. Different components of sexual narcissism are differentially associated with specific sexual aggression strategies: An exploratory study among male and female. *International Journal of Sexual Health*, 2024.36(1), P.111–125. <https://doi.org/10.1080/19317611.2024.2311142>
7. Rotem Ya., Weinstein A. A Study on Childhood Trauma and Sexual Narcissism in Individuals with Compulsive Sexual Behavior Receiving Counseling. *Archives of Sexual Behavior*. 2025. 54. P. 1919-1929. <https://doi.org/10.1007/s10508-025-03137-y>